הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר משפטים

שער המלך על משנה תורה, הלכות נחלות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות נחלות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-נחלות/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה יג 4
הלכה יד 4
פרק ד 12
הלכה א 12
פרק י 13
הלכה ד 13

פרק ב

הלכה יג

היה הבכור ממזר כו'. עיין מה שכתבתי פרק ט"ו מהלכות א"ב הלכה י"ז :

הלכה יד

ג' נאמנים כו' אביו לעולם כו'. פ' י"נ דקכ"ז פלוגתא דר"י ורבנן ופרכי' התם בשלמא לר"י היינו דכתיב יכיר אלא לרבנן יכיר למה לי בצריך הכירא למאי הלכתא למיתב ליה פי שנים לא יהי אלא אחר אלו בעי למיתב לי' במתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא לנכסים שנפלו לאחר מכאן ולר"מ דאמר אדם מדשלב"ל מאי איכא למימר ומשנינ' לא צריכא בנכסים שנפלו כשהוא גוסס ע"כ וראיתי למהרימ"ט ז"ל הובאו דבריו בס' בני אהרן סימן נ"ו שהק' וז"ל ועוד שאל אחד חכם מחברינו דאפילו לרבנן לא אצטריך יכיר דהא אלו בעי למיתב ליה פ"ב בתורת ירושה מי לא מצי יהיב ליה הא קיימא לן כר"י ב"ב שהתורה נתנה רשות להנחיל לכל מי שראוי ליורשו ודבריו קיימים בשלמא לרבי האי והרי"ף והרא"ש ניחא דפסקו דוקא בש"מ יכול להנחיל אבל לא בברי' אבל לר"ח דפסק דאפילו בבריא יכול להנחיל קשה ואני כתבתי לו למה יחס שאלתו לר"ח ז"ל דוקא והלא גם לרבי' האי ושאר רבוואתא דפסקו דוקא בש"מ קשי' דהא מלתא בעי' דרבא דבעי בבריא היאך אמר ריב"ב בש"מ דבר אורותי הוא אבל בבריא לא א"ד אפילו בבריא ואתי למפשטיה בגמ' מ"מ תקשי לי' דתפשוט מהכא דאי בברי' נמי מצי מנחיל יכיר ל"ל א"ד ז"ל והנה לכאורה היה נראה דקו' מעיקרא ליתא דלריב"ב ליכא לאקשויי דיכיר ל"ל דיהא נאמן במיגו דאי בעי יהיב ליה בירושה משום דאיכא למימר דרי"בב ס"ל כר"י דס"ל דמהמנינן ליה לאב אפילו במקום חזקה שמוחזקין באחר שהוא בכור והלכתא כר"י כדאיתא פי"נ וכמ"ש כל הפוסקים ורבנן דר"י איכא למימר דס"ל כרבנן דריב"ב דבלשון ירושה אפי' על מי שראוי ליורשו לא מהני ומאי דפריך בגמ' ולר"מ דאמר אד"מ דבר שלב"ל כו' ולא משני דר"מ ס"ל כר"י כבר נרגש רשב"ם ז"ל בפי"נ מזה וכתב וז"ל דהא רבנן דר"י היינו ר"מ דאמר אד"מ כו' יע"ש האמנם אחר ההשקפה נראה דקו' קיימא באפין על אופן זה דבפ' י"נ דק"ל ע"א אמרינן אמר ר"י אמר שמואל הלכה כר"י ב"ב ואלו שם באותו פ' גבי ההיא דיכיר קאמר התם דשמואל דשלח להו לבני אקרא דאגמא דכותבין הרשאה זה לזה מספק"ל אי הלכה כר"י או כרבנן והשתא ק' דכיון דס"ל לשמואל דהלכתא כריב"ב א"כ ע"כ צ"ל דהלכה כר"י דיכיר איצטריך אפי' היכא דמוחזק לן באחר שהוא בכור דאי כרבנן דקרא דיכיר מיירי בצריך היכרא א"כ תקשי דיכיר ל"ל ת"ל דיהיב ליה בלשון

ירושה ומעתה מה שהק' דלמה יחס שאלתו זאת לר"ח ז"ל דוקא והלא גם לרבי' האי וסייעתיה קשי' כו' כפי מ"ש נראה דל"ק להנהו רבוותא ז"ל שהרי איכא למימר דרבא דבעי התם בבריא היאך לא ס"ל הא דשמואל אלא ס"ל דריב"ב ע"כ כר"י ס"ל דהלכתא כוותיה ותלמודא דלא אפשיטא לי' מהא דשמואל איכא למימר דתלמודא נמי ס"ל כרבא בהא דהא דריב"ב כר"י אתיא דהלכתא היא ומוהרימ"ט ז"ל תי' לקו' זו דבנכסים הבאים לאחר מכאן לא מהני אפי' לשון ירושה דע"כ לא אבעי' לי' לרבא אלא אי מהני לשון ירושה בבריא דלאו בר אורותי הוא דקרא דביום הנחילו את בניו בכל זמן קאמר מיהו לא מהני אלא מה שהוא יכול לתתו במתנה כדכתיב את אשר יהיה לו אבל מילי שלא ב"ל לרבנן או נכסים שנפלו כשהוא גוסס לר"מ אם במתנה אינו יכול לתתה כ"ש בלשון ירושה והביא ראיה מההיא שמעתתא גופה דבעי למיפשטא לבעיא דרבא מהא דאמר ר' נתן שניתם משנתכם כרי"בב דתנן לא כתב לה כו' א"ל ר"פ לאביי מכדי בין למ"ד ירתון תנן בין למ"ד יסבון תנן הא אין אדם מקנה דשב"ל ואפי' לר"מ דאמר אד"מ כו' ה"מ לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי אמר כו' משמע דאפי' תימא ירתון תנן וכדריב"ב לא מהני לדשב"ל אם לא מכח תנאי ב"ד ואע"ג דהתם גם הזוכה ליתיה בעולם היינו דקאמר בתר הכי ואפי' לר"מ כו' אלא משמע ודאי דלכ"ע אפי' ירתון לריב"ב לא מהני לדשל"ב א"ד יע"ש ועוד אני מוסיף להביא ראיה לדבריו מההיא דגרסי' התם דקל"ג ע"א אמר ר"ה ש"מ שכתב כל נכסיו לאחר רואים אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה ופריך בגמ' למאי הלכתא כו' ודחיק לשנויי אלא אמר רבא כדשלח רב אחא בר רב עזיא כו' והשתא אמאי לא משני עדיפא מיניה דנ"מ לנכסים הבאים לאחר מכאן ואמר כל נכסי לפ' בני דאי משום ירושה ובדריב"ב זוכה בנכסים שנפלו לאחר מכאן ואי משום מתנה ל"מ משום דאין אד"מ דשלב"ל ואע"ג דר"ה ס"ל כר"מ דאד"מ דשלב"ל כדאיתא בר"פ האומר מ"מ אכתי נ"מ לנכסים שנפלו כשהוא גוסס וא"נ לנכסים דלא עבידי דאתו אלא ודאי משמע דמשום טעמא דריב"ב נמי אינו זוכה בנכסים הבאים לאחר מכאן כמ"ש מוהרימ"ט ז"ל ואין להקשות דאי מהא לא איריא דבלא"ה נמי קשה דנימא דנ"מ בשאמר כל נכסי לפ' בני והיה לו בן בכור דאי משום ירושה לא מהני לענין פי שנים ואפילו לריב"ב ואי משום מתנה מהני דהא לק"מ שהרי כתב מוהר"י בי רב ז"ל בתשו' סימן ל"ב דכל שיש לו בן בכור לגבי חלק בכורה הו"ל כמי שאינו ראוי ליורשו ובאומר נכסי לך סתם הוי לשון מתנה והכריח כן מדברי רשב"ם ז"ל שכתב בפרק הנז' דקנ"ט ע"ב יע"ש ואני תמיה עליו איך לא הכריח מאותה סוגיא מדל"ק דנ"מ לענין זה ומ"מ לדאתאן עלה נראה דמסוגיא זו יש להכריח כדברי מוהרימ"ט ז"ל

האמנם תמה אני על הרב ז"ל איך אישתמיט מיניה דברי הנ"י שכתב בפ' י"נ דף רי"ז ע"א וז"ל ודאמר על אחד מן הפשוטים יטול פי שנים נוטל הבכור פי שנים כדינו ומן השאר יטול הפשוט פי שנים וי"א שאינו נוטלו בחלק היתר אלא במוחזק כדין הבכור כיון דאפקיה בהאי לישנא וזה דעת מורי ז"ל וי"ח על זה עכ"ל והביא דבריו הד"מ סי' רפ"ו הרי בהדיא שלדעת הי"ח אפילו בנכסים שנפלו לאחר מותו דמקרי ראוי אפי"ה זוכה בו מכ"ש בנכסים שנפלו לאחר מכאן בחיים חיותו ואפילו לדעת הנ"י שכתב משם רבו לא חלק עליו אלא בראוי אבל במוחזק זוכה כדין הבכור ומשמע ודאי דהיינו אפי' בנכסים שנפלו לאחר מכאן וכשהוא גוסס דמקרי מוחזק לענין בכור ומעתה צריכין אנו ליישב ההיא דפרק י"נ שהביא ממנה ראיה מוהרימ"ט דמאי דפריך התם בין למ"ד ירתון בין למ"ד יסבון הא אין אד"מ כו' לאו למימרא דלמ"ד ירתון קא פריך דהיכי מהני לנכסים שנפלו לאחר מכאן אלא כל עיקר קו' למ"ד יסבון תנן קא פריך ומשום דלא תימא דמאן דתני ירתון הוא משום ה"ט דאין אד"מ ובהא פליגי דמאן דתני ירתון ס"ל דאין אד"מ כו' ומאן דתני יסבון ס"ל כר"מ אהא פריך דאפילו מאן דתני ירתון לאו משום ה"ט הוא אלא משום טעמא דקי"ל בנין דכרין לא טרפו ממשעבדי הא לא"ה הוה מהני לשון יסבון גם ההיא דפרק י"נ שהבאתי ראיה לדעת מוהרימ"ט ז"ל צריך לדחוק ולומר דתלמודא חדא מינייהו נקט ומעתה צריכין אנו ליישב מה שהק' מוהרימ"ט ז"ל דאכתי יהא נאמן במיגו דאי בעי יהיב ליה פי שנים בלשון ירושה ונראה לע"ד ליישב על נכון דמצינו למימר דקרא דיכיר אצטריך להיכא שיש לו ב' בנים ואנו יודעים בודאי שאחד מהם שהוא הבכור כגון שבכרה וילדה תאומים ואין אנו יודעים איזה מהם נולד ראשון ובא זה ואמר על אחד מהם שהוא הבכור דאי משום מיגו דאי בעי יהיב ליה פי שנים בלשון ירושה לא מהני דאפשר שאחר הוא הבכור ולענין חלק הבכור לא מהני לשון ירושה אלא לשון מתנה ומש"ה פריך בגמ' משום מיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה כנ"ל נכון ועוד אכתוב לקמן יישוב אחר ע"ז: עוד הקשה מוהרימ"ט ז"ל משם חכם הנז' דאמאי לא מוקי קרא דיכיר בעובר כגון היכא דמת הבן והניח אשתו מעוברת דאלו במתנה לא מצי יהיב ליה דאין אד"מ למי שלא בא לעולם ואפי' תימא שדעתו של אדם קרובה אצל בן בנו כמו בנו וכמ"ש הרב תה"ד משכחת לה בפחות ממ' יום שכתב הריטב"א ז"ל דלא קנה משום דמייא בעלמא נינהו א"ד יע"ש:

ולע"ד נראה לומר דכיון דדין זה דהמזכה לעובר לא קנה בפלוגתא אתמר ורב ששת ס"ל דהמזכה לעובר אפילו שאינו שלו קנה א"כ מש"ה לא משני בגמ' הכי משום דאכתי הוה ק"ל לרב ששת דס"ל דהמזכה לעובר קנה ועיין עוד ישוב נכון למורינו הרב בספר

בתי כהונה ח"א חלק בית ועד סי' ז' שתי' דאפי' בשמת בנו והניח אשתו מעוברת אכתי מצי יהיב ליה במתנה שיאמר לאחר קנה מעכשיו על מנת להקנות אותן כשיבא העובר לעולם כדאיתא בפרק השותפין יע"ש באורך ועל פי זה יש ליישב ג"כ קו' ראשונה שהקשה דאפילו לרבנן לא אצטריך יכיר דהא נאמן מיגו דאי בעי יהיב ליה בלשון ירושה דאיכא למימר דקרא אצטריך היכא שמת הבן והניח אשתו מעוברת דהשתא ליתה בירושה דהמזכה לעובר לא קנה ואפי' בלשון ירושה כדמוכח בהדיא מההיא דפ' מי שמת דקמ"א ע"ב דאמרינן התם אימור דקאמר ריב"ב לדבר שישנו בעולם לדבר שאינו בעולם מי אמר יע"ש וקני ע"מ להקנות לא מצי לאקנויינהו דבנכסי שנפלו לאחר מכאן כיון דהוי דשלב"ל לא מצי לאקנויי' לאחר ומה שתי' מוהרימ"ט ז"ל דמאן לימא לן דבכה"ג מהימן האב היכא דלית ליה מיגו שלא נתנה תורה נאמנות על בן אלא בזמן שישנו בעולם כדכתיב כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי ב' דבשניהם מחיים משמע קרא יע"ש וראיתי להחכם השלם מו"ה כמוהר"י הלוי הובאו דבריו בספר בתי כהונה סי' ו' שתמה עליו ממ"ש מוהריק"ו בשורש קמ"ו וז"ל אני הצעיר נשאלתי על ראובן שהיו לו ב' בנים א' בכור וא' פשוט ומת הבכור בחיי האב ויבך אותו אביו והיה אומר אוי לי על בני בכורי וגם היה מוחזק בבכור ע"פ השכנים והבכור הניח בנים כו' נלע"ד דבר פשוט דמה שהיה האב קורא אותו בכור בשעת ההספד מהני לתת לו פי ב' ואע"ג דמסתמא לא נתכוון האב באותה שעה כדי לזכות בניו בחלק הבכורה מ"מ פשיטא כו' עכ"ל ומדכתב ואע"ג דבסתמא כו' מוכח להדיא דאי היה מתכוין האב באותה שעה לזכות בניו בחלק הבכורה שלא היה שום ס' שהיו זוכין בחלק בכורתו דגם לגבי בנו נתנה תורה נאמנות לאב להנחיל שלא כדברי הרב ז"ל ועיין בס' מש"ל מה' אלו שתמה עליו ג"כ בזה יע"ש:

הנה דקדק החכם השלם הנז' להקשות ממ"ש מוהריק"ו ואע"ג דמסתמא כו' דמשמע דאי היה מתכוין האב לזכות את בניו דנאמן ולא הוקשה לו מגופא דעובדא שכתב מוהריק"ו ז"ל דמה שהאב היה קורא אותו בנו בכור בשעת ההספד דמהני לתת לו פי ב' אע"ג דליתיה בעולם משום דלהא ודאי איכא למימר דמה שלא נתנה תורה נאמנות לאב אלא היכא דאיתיה בעולם היינו דוקא בשמתכוין האב בדבורו לזכות לו פי שנים אז הוא דאמרינן דכל דליתיה לבן בעולם לא האמינתו תורה כל דלית ליה מיגו דאימור שקורי קא משקר להנחיל את בני בניו פי ב' אבל כל שאינו מתכוין לזכות את בניו פשיטא ודאי דאפילו ליתיה לבן בעולם מהני דבורו דהא ליכא למימר דשקורי קא משקר כיון שאינו מתכוין לזכות את בניו מה לו לשקר והא ודאי חשיב דבורו כעדים אמנם ממ"ש ואע"ג

דמסתמא כו' ק' טובא דמשמע דאי היה מתכוין כו' ולהא נמי יש ליישב לע"ד דהנה מבואר מדברי מוהרימ"ט ז"ל דלא כ"כ דכל דליתיה לבן בעולם אינו נאמן אלא דוקא היכא דלית ליה מיגו וכגון כשמת בנו והניח אשתו מעוברת דליכא מיגו דאי בעי יהיב ליה במתנה דהמזכה לעובר לא קנה דהלא הוא דעת הרב כמו שדקדק בדבריו וכתב מאן לימא לן דבכה"ג מהימן האב היכא דליכא מיגו כו' אמנם בנדון מוהריק"ו ז"ל שהיו לבנו בכורו בנים בעולם פשיטא ודאי דמהימן האב לו' שבנו היה בכור ויש לבני בניו פי ב' במיגו דאי בעי יהיב להו במתנה ומשו"ה כתב מוהריק"ו ואע"ג דבסתמא לא נתכוון כו' כלו' דאי היה מתכוין לזכות באותה שעה פשיטא ודאי דמהימן מטעם מיגו ואע"ג דלנכסים שנפלו לאחר מכאן ליכא מיגו מ"מ הא מיהא לנכסים שהיו לו אז בעולם היה נאמן אמנם כל שלא נתכוון לזכות באותה שעה היה נראה לי לומר דאינו נוטל פי ב' ואפילו לנכסים דאיתנהו אז בעולם ואהא כתב מ"מ פשיטא כו' כנ"ל ליישב דבריו:

עוד הקשה החכם השלם רב ועצום הר"י הלוי ז"ל הובאו דבריו בס' בתי כהונה למורינו הרב ז"ל בחלק בית ועד סי' ד' לדעת הר"ן ז"ל שכתב בריש פ"ב דקדושין דזכות קטן ע"י אחרים אינו אלא מדרבנן משום דזכיה מטעם שליחות וקטן לאו בר שליחות הוא דא"כ מאי פריך בגמ' אלא לרבנן יכיר ל"ל כו' לא יהא אלא אחר אלו בעי למיתב כו' (שצ) ואמאי לא משני דיכיר אצטריך כגון שבניו קטנים הרבה שאינן יכולים לזכות לעצמן ולא משכחת לה אלא ע"י אחרים ואותה זכיה אינו אלא מדרבנן א"ד יע"ש ולע"ד היה נראה לומר דאפי' בהניח בן קטן אכתי איתיה למיגו דיהא נאמן לומר זה בני בכור במיגו דאי בעי מתחייב עצמו לתת לו פי ב' מנכסיו דבהא ודאי אפי' לקטן מתחייב וכמ"ש הרב מחנה אפרים בחידושיו על רבי' פ"ב מהלכות זכיה ומתנה דין ז' דאע"ג דהמזכה לשוטה ע"י אחר לא קנה המתחייב לשוטה קנה כמו שמתחייב לעובר כמ"ש עוד בה' זכיה ומתנה סי' ל"ג יעיין שם אלא שדבריו תמוהים שהרי מתני' דאם ילדה אשתי זכר יטול מנה כתב הטור ז"ל בח"מ סי' רנ"ג דמיירי במתחייב עצמו לתת לו מנה כי היכי דלא תיקשי דאין מטבע נקנה בחליפין ואפי' הכי אמרי' בגמ' דמתני' איני יודע מי שנאה ואפילו לר"י ל"ק אלא בבנו משום דדעתו של אדם קרובה אצל בנו וכ"כ בתשו' מוהרימ"ט חח"מ סי' פ"ז והכריח עוד כן מההיא דאמרי' פי"נ בין למ"ד ירתון תנן בין למ"ד יסבון תנן הא א"א מקנה דשלב"ל כו' אע"ג דכתובה שעבוד וחוב הוא ולא הקנאה יע"ש :

ועוד אני מוסיף להביא ראיה מדאמרינן פרק הנושא את האשה דק"ב ע"ב ת"ש מתו בנותיהן כו' הב"ע בשקנו מידו א"ה בנות נמי בשקנו מידו לזו ולא קנו מידו לזו ומאי פסק' איהו דהואי בשעת קנין מהני ליה קנין בנות דלא הוו בשעת קנין לא מהני להו קנין

כו' הרי בהדיא דאפילו במתחייב לזון את בניו כל זמן דליתנהו בעולם לא מהני חיובא ומהתימה עליו איך אשתמיט מיניה תשו' מוהרימ"ט הלזו ומורינו הרב שם בסי' ה' תי' לזה דאכתי איתיה למיגו דאי בעי יהיב להו לנכסים במתנה שיזכה בנכסים לכשיגדיל דנהי דהשתא מיה' לא קני מ"מ לכשיגדיל קני ואע"ג דהדר' סודר' למארי' וא"נ בשטר ובכ' כו' וכל כה"ג דק' מיקנ' קני לכשיגדיל דומיא דהמזכה לעובר דאי אמר לכשתלד קני לר"ן כדאי' פרק מי שמת ואפילו לדעת החולקים דס"ל דאפילו לכשתלד לא קנה הכא לכ"ע קנה הואיל והגוף איתי' בעולם וממילא קא רבי ומחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה דמי וכל כה"ג לא חשיב דשלב"ל ולכ"ע קנה את"ד יע"ש והנה מ"ש דכל כה"ג לכ"ע קנה ולא חשיב דשלב"ל עיין בהרב מש"ל ז"ל פ"ג מה' אישות הלכה ז' שנסתפק בזה וכתב שהדבר תלוי במחלוקת בין רש"י והתוס' ז"ל בפ"ג דיבמות דל"ד שלדעת רש"י לא חשיב דשלב"ל ולד' התוס' חשיב דשלב"ל וקטן שקדש שיחולו הקדושין לכשיגדיל אין הקדושין חלים כדין האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר שאתגייר יע"ש ומ"מ אף לדעת התוס' מתרצתא היא דאפי' לדעת התוס' דלא מהני אינו אלא מטעם דשלב"ל דלא מהני לרבנן דר"מ והואיל ולא מיפרכא מילתא אלא מטעם דשלב"ל ניחא ליה להש"ס למינקט כולה מילתא בנכסים שנפלו וכמו שכבר חיזק דבריו מורינו הרב ז"ל שם סימן ז' ע"ע אלא דאכתי קשיא לי דהא ודאי לא חשיב מיגו דאי בעי זכי ליה לכשיגדיל משום דאפי' נימא דבהא לכ"ע קנה ולא חשיב דשב"ל וא"נ לר"מ מיהו מ"מ משמע ודאי דאם מת המזכה קודם שיגדיל הקטן לא קנה לכ"ע כיון דבעת דיניקא קני להו לנכסי ליתיה למזכה בעולם ואפילו באומר מעכשיו לכשיגדיל נמי נראה ודאי דלא קנה שהרי באותה שעה לאו בר זכיה הוא ובהדיא כתב הטור בסימן ר"י דאפילו למאן דסבירא ליה דהמזכה לעובר לכשתלד קנה אם מת המזכה קודם שבא העובר לעולם לא קנה ואפילו נימא דמיתה לא שכיח כו' האי ודאי לא חייש כדי לטעון שקר וכמו שכבר צדד מורינו הרב בזה בתי' הב' מ"מ אכתי משכחת לה באומר זה בני בכור בעודו ש"מ ונטה למות דבהא ודאי מיחש חייש שמא ימות ולכשיגדיל ליתיה למזכה בעולם ועיין בספר מחנה אפרים הלכות זכיה ומתנה סימן ט"ו יע"ש:

עוד תי' מורינו הרב דאכתי איתיה למיגו בקני ע"מ להקנות כו' יע"ש באורך והם דברים נכונים אלא דאכתי ק"ל דנימא דיכיר אצטריך להיכא שבנו בכור היה חרש או שוטה דלדעת הר"ן משמע ודאי דזכיה ע"י אחר בחרש או שוטה אינו אלא מדרבנן כיון דלאו בני שליחות נינהו ולא עוד אלא דמשמע דאפילו מדרבנן לית להו זכיה שהרי אמרינן בפרק אז"נ דדוקא בקטן הואיל ואתי לכלל שליחות יש לו זכיה מדרבנן אבל גוים דליתנהו

בכלל שליחות כלל לית להו זכיה אפילו מדרבנן ואם כן בחרש או שוטה כיון דלא אתו לכלל שליחות משמע ודאי דלית להו זכיה כלל לדעת הר"ן וכ"כ הרא"ש בפ"ק דכתובות משם הרמ"ה דדוקא בשוטה דעתים חלים ועתים שוטה אית ליה זכיה הואיל ואתי לכלל שליחות ואפילו נימא דבחרש ושוטה כיון דמשכחת להו שיתרפא מחולי זה חשיב אתי לכלל שליחות ולא חשיבי כגוי דליתיה בשליחות כלל דלכשיתגייר ואתי לכלל שליחות פנים חדשות באו לכאן וכקטן שנולד דמי מ"מ הא ודאי אין להם דין זכיה אלא מדרבנן דומיא דקטן ולכן מחוורתא דמילתא כתי' הג' שכתב הרב הנזכר:

כתב הנ"י ז"ל פרק י"נ דרי"ח ע"א וז"ל אמר המחבר השתא דקי"ל כר"י לק"ל האי דרשה דיהי' הילכך בכור אינו נוטל פי שנים בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס אבל חלק פשיטות יטול בנכסים שנפלו כשהוא גוסס כדאמר' הגוסס נוחל ומנחיל והפשיטות מדין ירושה זכי ביה עכ"ל וראיתי להרב הגדול בעל כנה"ג ז"ל חח"מ סי' רע"ז בהגה ב"י אות ד' שכתב וז"ל ביאור דבריו שהבכור שאין אנו יודעים שהוא בכור אלא ע"פ אביו אינו נוטל פ"ב בנכסים שנפלו כשהוא גוסס וטעמו דכיון דלר"י אצטריך יכיר לומר דנאמן הבא במיגו נגד החזקה א"כ מנ"ל לומר דהיכא דליכא מיגו דיהא נאמן ומ"ש בנכסים שנפלו כשהוא גוסס לאו דוקא אלא אפי' בנכסים שנפלו לאחר מכאן נמי אינו יורש כיון דליכא מיגו אלא משום דגבי חלק פשיטות בעי למיהב טעמא דאפילו בנכסים שנפלו כשהוא גוסס יורש אותם נקט נמי בחלק בכורה בנכסים שנפלו כשהוא גוסס וכתב עוד שם שכן נראה דעת הרא"ש מדהשמיט סוגית הגמרא דמוקי לרבנן יכיר בצריך היכרא ובנכסים שנפלו כשהוא גוסס כמו שהביאה הרי"ף משמע דס"ל דלפום מאי דקי"ל כר"י אינו נאמן בנכסים שנפלו כשהוא גוסס וכדברי הנמוק"י ז"ל ותמה על הטור ז"ל שם שפסק שלא כמו שיראה מדברי הרא"ש ז"ל את"ד ולע"ד מה שהקשה על הטור ז"ל שפסק שלא כמו שיראה מדברי הרא"ש ז"ל אשתמיט מיניה לשון הרא"ש ז"ל בשמעתין שהביא סוגית הגמרא דמוקי לרבנן יכיר בנכסים שנפלו כשהוא גוסס וכמו שהביאה הרי"ף פי"נ גם מה שהבין בדברי הרב הנמק"י עיין בפרישה שהבין כמו כן גם מוהרי"ט ן' יעיש ז"ל הובאו דבריו בספר בני אהרן נראה שהבין כן ועיין בספר בני יעקב דק"ס ע"ג אכן לע"ד לא כן ידמה דאיך אפשר לומר דס"ל להרב הנמוקי דלר"י כיון דאצטריך יכיר לומר דנאמן האב במיגו נגד החזקה אם כן מנ"ל לומר דהיכא דליכא מיגו יהא נאמן לר"י הא ודאי ליתא שהרי ר"י ס"ל דנאמן האב לומר זה בני בן גרושה הרי דאפי' לפוסלו ס"ל דנאמן אע"ג דליכא מיגו ואם כן מכ"ש ליורשו דנאמן אפי' היכא דליכא מיגו ותו שהרב הנזכר הכריח מדברי רשב"ם ז"ל שכתב פי"נ דקל"ד אמתני' דקאמר זה בני נאמן דאינו נאמן

אלא לנכסים שיש לו עתה אבל לנכסים שנפלו אחר מכאן אינו נאמן ואע"ג דדרשינן לעיל יכיר בצריך היכרא דהאב נאמן אפי' לנכסים שנפלו כשהוא גוסס ה"מ בחלק בכורה כו' דס"ל שלא כדעת הנמוקי ז"ל דאי ס"ל כדעת הנמוקי דהך אוקמתא הוי דוקא לרבנן ולא לר"י מאי ק"ל ההיא אתיא כרבנן ומתני' אתיא כר"י דהלכתא כותיה יע"ש והוא תימא שהרי הרב הנמוקי הביא במתני' דהאומר זה בני דברי רשב"ם ז"ל הללו ולא חלק עליו משמע דהכי ס"ל ולכן נ"ל דכונת הנמוקי פשוטה ובנכסים שנפלו כשהוא גוסס דוקא קאמר דאינו נוטל פי שנים ולא מיירי בבכור שאין אנו יודעים שהוא בכור אלא על פי אביו אלא אפי' בבכור ודאי קאמר דאינו נוטל פי שנים והיינו טעמא מההיא דגרסינן התם באותו פרק דקכ"ה דרבנן דר"י ס"ל דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו הנכסים לאחר מיתת אביהם ואמרינן מ"ט דרבנן אמר קרא לתת לו פי שנים מתנה קריה רחמנא מה מתנה עד דמטא לידו אף חלק בכורה עד דמטא לידיה כו' אמר קרא פי ב' מקיש חלק בכורה לחלק פשיטות מה חלק פ' אע"ג דלא מטא לידיה אף חלק בכורה אע"ג דלא מטא לידיה יע"ש וא"כ ס"ל להנמוקי ז"ל דהא דאמרינן בגמ' דלרבנן אצטריך יכיר לנכסים שנפלו כשהוא גוסס היינו לומר דרבנן ס"ל כר"י דס"ל דהבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן משום דמקיש חלק בכורה לחלק פשוט והלכך ה"נ בכור נוטל פי שנים בנכסים שנפלו כשהוא גוסס אע"ג דלא מצי למיהב להו במתנה משום דבחלק פשיטות יורש אפי' בנכסים שנפלו כשהוא גוסס ומקשינן חלק בכורה לחלק פשיטות אמנם לרבנן דר"י דס"ל דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו לאחר מיתת אביהן משום דמתנה קריה רחמנא א"כ מה"ט נמי אין הבכור נוטל פי שנים בנכסים שנפלו כשהוא גוסס משום דמתנה קריה רחמנא ומה מתנה ליתיה בגוסס אף חלק בכורה ליתיה בגוסס זה הנראה לי אמת ויציב בדברי הנמוקי ז"ל ומעתה יש לתמוה על הפוסקים דס"ל דהבכור נוטל פי שנים בנכסים שנפלו כשהוא גוסס דכיון דקי"ל כרבנן דר"י דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששבחו נכסים לאחר מיתת אביהן מטעמא דמתנה קריה רחמנא א"כ מה"ט נמי לא יטול בנכסים שנפלו כשהוא גוסס דמתנה קריה רחמנא ויש לחלק ודוק:

מעשה חושב (**שצ**) ואמאי לא משני דיכיר איצטריך כגון שבניו קטנים הרבה שאינן יכולין לזכות לעצמן כו'. גם אני בילדותי הקשתי כן, ושמעתי כי כבר קדמני בפ"י ולכאורה אפשר לומר אי אודיתא מהני מדאורייתא לק"מ דנאמן האב במיגו דאודי לבן הזה דסך ההוא שלו כהאי דאיסר גיורא ב"ב קמ"ט והודאה אפילו בקטן מהני דאפשר דנפל הסך הזה בירושה לבנו ממקום אחר דהרי גבי איסור גיורא נמי נודע דהני זוזא

לאו דמרי נינהו ואפ"ה אמר ר' איקא ולודי איסר. (עיין ב"ב דף מ"ג ע"ב תד"ה דא כו' ובכתובות נ"ד ע"ב תוס' ד"ה אע"פ כו') דאע"ג דידוע ע"פ עדים דמשקר דלא היה לבנו קרוב הראוי לירש ממנו הסך ההוא מ"מ מהני אודיתא עיי"ש ודוק:

פרק ד

הלכה א

האומר זה בני כו' ה"ז נאמן וירשנו כו'. כתב מוהר"א ששון ז"ל בתשו' סימן צ"ב שכפי דברי רשב"ם שם שכתב דהאומר זה בני אינו נאמן אלא לנכסים שהיו לו באותה שעה נתחדש אצלם במעשה שהיה בראובן שהיה ש"מ ולא היה לו בן רק בן קטן המוטל בעריסה ושאלו את פיו שאחר אותו הבן מי יהי' יורש נכסיו והשיב ששמעון יהי' יורש ופסקנו מתוך דברי רשב"ם הנזכר שאין בדברי ראובן כלל שהרי מאי דקאמר הרב הוא מטעם דאי בעי יהיב לי' במתנה כו' וכיון שכן הרי ראובן זה בחיי בנו לא היה רוצה לתת במתנה נכסיו לשמעון ולאחר מיתת בנו ליתא למיגו ודמיא למאי דקאמר הרב בנכסים הבאים לאחר מכאן דליכא למימר בהו שום מיגו א"ד יע"ש וק"ל טובא דאכתי איתיה למיגו דיהא נאמן לומר שאחר אותו הבן שמעון הוא היורש במיגו דאי בעי אמר נכסי לפלו' בני ואחריו לשמעון ואע"ג דקי"ל דאם ראוי ליורשו לא מהני משום דירושה אין לה הפסק מ"מ כבר כתב רשב"ם שם דהיינו דוקא באומר נכסי לך סתם אבל באומר בפירוש שנותנן לו משום מתנה לכ"ע מהני ואפי' לדעת הרמב"ם דס"ל דאפי' בלשון מתנה לא מהני מ"מ אם אומר בפירוש שאינו נותנם לו בלשון ירושה אלא בלשון מתנה לכ"ע מהני והיה אפשר לומר שדעת מוהר"א ששון כדעת מוהרי"מט שכתב בח"מ סימן ו' והביאו הרב כנ"הג סי' רע"ח בהגהת ב"י אות י"ג דע"כ לא אמרינן דבלשון מתנה מהני אלא בבן בין הבנים אבל בשאין לו אלא בן א' אפילו נתן בלשון מתנה לרשב"ם ולהרמב"ם ז"ל בשאמר בפירוש לא משום ירושה אלא משום מתנה עדיין כח ירושתו עומדת וכשימות ירושתו ממשמשת ובאה לו וזוכה משום ירושה יע"ש אלא שמדברי מוהר"א ששון ז"ל סימן קפ"ח נראה שחולק על זה גם הרב בעל כנ"הג כתב שכל גדולי האחרונים חולקים על זה וצריך עיון:

פרק י

הלכה ד

ואם טעו ב"ד בשומא כו'. כתב ה"ה פ' הא"מ אמר ר"ן כו' ואסיקו דר"ן לא אמר הגדילו אין יכולין למחות אלא בשלא טעו בשומא אבל טעו בשומא אפילו ר"ן מודה כו' הנה התוס' שם ד"ה הא דטעו כו' כתבו ז"ל ה"ה דהוי מצי למימר הא דטעו בשתות והא דטעו בפחות משתות כו' יע"ש והנראה דס"ל דחכמים לא פליגי עליה דרשב"ג אלא בשתות וקשה דא"כ שמואל דאמר יכולים למחות בפחות משתות דלא כמאן והרב ח"ה ז"ל תירץ דשמואל ס"ל דה"ה דפליגי נמי בפחות משתות ונקט שתות לרבותא דרשב"ג ואע"ג דלית הלכתא כרשב"ג כחא דהיתרא עדיף וכן תירץ הרב ע"י יע"ש. ויש לדקדק בתירוץ זה דאי משום להודיעך כחו דרשב"ג א"כ הו"ל למינקט מתני' ביתר משתות דאפילו ביתר משתות ס"ל לרשב"ג ז"ל דאמרינן מה כח ב"ד יפה כדאמרינן התם בפ' אלמנה נזונת עד כמה אמר רב ששת כו' עד פלגא תניא נמי הכי אמר רשב"ג ב"ד שמכרו כו' מכרן קיים ע"ש אלא ודאי משמע דשתות דנקט מתני' משום חכמים הוא דנקט דדוקא בשתות הוא דפליגי ואפשר ליישב דבריו דאי הוי נקט מתני' ביתר משתות אז הוי טעינן ודאי בסברת חכמים דלא פליגי אלא דוקא ביתר משתות דכיון דס"ל דאין כח ב"ד יפה א"כ כח ב"ד ככח הדיוט דביתר משתות בטל מקח בשתות קנה ויחזיר אונאה ופחות משתות אינו מחזיר אונאה דלא הוי מסתבר למימר דלרשב"ג כח ב"ד יפה מכח הדיוט ולרבנן הורע כחן מכח הדיוט ופליגי מן הקצה אל הקצה אמנם השתא דנקט מתני' שתות דס"ל לחכמים דאפילו בשתות המקח בטל והורע כחן מכח הדיוט מסתבר לן למימר דה"ה פחות משתות אלא דנקט שתות משום דאגב אורחיה בעי לאשמועינן כחו דרשב"ג דאפילו בשתות המקח קיים ודוק. ועוד נראה לי ליישב דלשמואל ל"ק מחכמים דלא פליגי אלא בשתות משום דאיכא למימר דס"ל לשמואל דדוקא בשום הדיינים הבאים לפרוע לבעל חוב מנכסי יתומים או מנכסי הלוה כיון שעליהם מוטל לפרוע חוב אביהם אינן כשלוחים ובפחות משתות מכרן קיים משום שנאמר אליו אם לא היית חפץ בשומא היה לך להשתדל בפרעון המלוה וכמ"ש ה"ה ז"ל בפ' כ"ב מהל' מ"ול דין ט"ו דמה"ט כתב רבינו שם דב"ד ששמו לטורף בנכסי לוקח וטעו בכ"ש מכרן בטל משום דכיון שאין על הלוקח מוטל לפרוע החוב הזה הרי הן כשלוחין יע"ש. וא"כ הכא נמי גבי יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן כיון דלא שייכי היתומים ביה דכל זמן שהיו קטנים אין צורך להם לחלוק אלא משום הגדולים ואין חייבים לחלק כל זמן שהם קטנים להנאת הגדולים הרי הן כשלוחין ואפילו טעו בכ"ש מכרן קיים כדין השלוחין ועיין בהר"ב מש"ל ז"ל

שם וניחא נמי השתא מאי דלא פריך בגמרא נימא כתנאי משום דאיכא למימר דשמואל דאמר אפילו כרשב"ג דע"כ ל"ק רשב"ג התם אלא משום שהיה להם לפרוע חוב אביהן כנר"ל ודוק:

כתב הרב ע"י דמאי דכתבו תוס' דהו"מ למימר בטעו בפחות משתות הוא משום דאזלי כשיטת ר"ת ז"ל שכתבו לעיל שבוררין להן חלק יפה ע"י שומת ב"ד אבל למ"ד דאין צריך שומת ב"ד אלא אפוטרופוס בורר להם חלק יפה לא ק"ל מידי שהרי בפ' אלמנה ניזונת קאמר רב שמואל בר ביסנא משמיה דר"נ דשליח הרי הוא כאלמנה דאפילו בכ"ש המקח בטל וא"כ היכי קאמר ר"ן הכא הגדילו אין יכולין למחות וכתב שדוחק לומר דמשום דהושם ע"י ב"ד משום הכי יש לו כל דין הב"ד דדוקא בשתות בטל יע"ש ודבריו סתומים שהרי אפילו בשליח הדיינים שעשאוהו שליח למכור קאמר התם דשליח כאלמנה כמ"ש התוס' לקמן בשם ר"ת ואפילו לפירוש ר"ת ז"ל דההיא מיירי בשליח דעלמא מ"מ מודו מיהא דמיירי נמי בשליח הדיינים אלא דבהא פליגי דלפי' ר"ה לא מיירי התם אלא בשליח הדיינים אבל בשליח דעלמא כ"ע מודו דהרי הוא כאלמנה ולפי תי' ז"ל אפילו בשליח דעלמא נמי פליגי וזה מבואר ממ"ש בפ' אלמנה נזונת ד"ה רבא אמר וז"ל ונראה לי דהכא מיירי אפילו בשליח דעלמא כו' יע"ש וא"כ איך כתב הרב דמשום דהושם ע"י ב"ד יש לו כח ב"ד ומה בין אפוטרופוס לשליח דדיינים שהושם ע"י ב"ד וכ"כ ה"ה ז"ל בפי"נ מהלכ' מכירה דין ט' עמ"ש רבינו יראה לי שהאפוטרופוס דינו כשליח וז"ל לפי מה שפירש דשליח ב"ד הרי הוא כאלמנה אפוטרופוס שמינוהו ב"ד הרי הוא כשליח ויהי' זה פשוט כו' עי"ש מ"ש שאפוטרופוס שמנוהו ב"ד גרע משליח ב"ד והרי הוא כשליח דעלמא אלא שראיתי להתוס' ז"ל בפ' אלמנה נזונית ד"ה והא דס"ל דהאפוטרופוס שמנוהו ב"ד עדיף טפי משליח הדיינים שכתבו וז"ל אי לאו דפסיק הלכה כחכמים לא הוי ק"מ מהא דאמר ר"ן שליח הרי הוא כאלמנה אפילו מיירי בשליח הדיינים וי"ל דלא שייך בדידיה כ"כ מה כח ב"ד יפה כמו באפוטרופוס יע"ש ונראה שטעמם ז"ל משום דכיון דמנוהו ב"ד לפקח על כל עסקי היתומים מה היה להם לב"ד לעשות הרי הוא ככח ב"ד עצמם משא"כ בשליח הדיינים שלא עשאוהו שליח אלא על דבר פרטי וא"כ כפי מה שכתב נראה דמה שכתבו התוס' דהו"מ למימר בטעו בפחות משתות אפילו למאן דס"ל דאין צריך שומת ב"ד ק"ל ודלא כמ"ש הרב ומהתימה עליו איך אישתמיט מניה דברי התוס' הללו וכן מבואר ג"כ ממ"ש בפ' הנז' ד"ה בוררן וז"ל ומיהו אומר רבי' דאין זו קו' הא דלא אמר יכולים למחות בגוד או אגוד דה"נ הומ"ל יכולים למחות בשטעו בפחות משתות כו' יע"ש ובראש דבריהם כתבו שם משם רבינו

הנזכר דבוררין להם בלא שומת ב"ד קאמר ואפ"ה ק"ל דאמאי ל"ק יכולים למחות בפחות משתות מיהו לזה איכא למימר דמ"ש דה"נ הו"מ למימר כו' לשיטת ר"ת הוא דקאמרי כלומר דמה שדקדק ר"ת מדלא קאמר יכולים למחות בגוד או אגוד אין זו קושיא דלדידי' נמי תיקשי דה"מ למימר יכולים למחות בפחות משתות כיון דהוא ס"ל דצריך שומת ב"ד וכן ראיתי למוהרי"מט ז"ל שם בחידושיו שפירש כן דברי התוס' ליישב מש"הק שם לתי' התוס' שכתבו בד"ה רבא אמר דשליח כדיינים דקאמר ר"ן היינו לענין הא דמקח קיים אבל האונאה מיהא צריך להחזיר וז"ל ומיהו קשה דלקמן הוצרך ר"י לתרץ הא דאמרינן במאי צריכין למחות ברוחות דא"נ דהו"מ למימר יכולים למחות בפחות משתות אלמא בפחות משתות נמי יכולים למחות ולבטל את המקח והרא"ש ז"ל הביא תי' זה משמו של ר"י והוא רבינו הנז' סתם וקשיא דידיה אדידיה ותירץ דשמא לדבריו של ר"ת קאמר כו' יע"ש אלא שבעיקר קו' לא ידעתי להבין דבריו דמאי קו' דמ"ש התוס' בד"ה דהמקח קיים והאונאה הוא דצריך להחזיר לא כתבו כן אלא לרבא אליבא דר"ן דס"ל שליח כדיינים אבל למאי דקיי"ל התם דשליח הרי הוא כאלמנה המקח נמי בטל וא"כ שפיר ק"ל לרבינו דהו"מ למימר יכולים למחות בפחות משתות דס"ל לשמואל דהמקח בטל דשליח הרי הוא כאלמנה ור"ן דקאמר אין יכולים למחות משום דס"ל דאפוטרופוס עדיף משליח ב"ד כמ"ש התוס' ובהא הוא דפליגי שמואל ור"ן וא"נ דס"ל לשמואל כחכמים דרשב"ג אפילו בפחות משתות ובדיינין גופייהו המקח בטל ונקט שתות להודיעך כחו דרשב"ג כמ"ש לעיל וכן צ"ל ע"כ אף לפי מה שפי' הוא ז"ל דלדבריו של ר"ת הוא דק"ל דהומ"ל יכולים למחות ברוחות אע"ג דלשי' ר"ת בוררין להם ע"י שומת ב"ד קאמר וא"כ קשה דהיכי קאמר הו"מ לאוקמה בפחות משתות הא אפילו שליח ב"ד קאמר ר"ן דשליח הרי הוא כדיינים כ"ש הכא דהשומא ע"י ב"ד עצמן וא"כ היכי קאמר שמואל יכולים למחות והמקח בטל אלא עכצ"ל כמ"ש דכונתם ז"ל הוא דנימא דשמואל ס"ל שליח ה"ה כאלמנה ואע"ג דמיירי הכא ע"י שומת ב"ד עצמו מ"מ חשיבא כשליח כמ"ש הר"ן ז"ל והריטב"א יע"ש וא"כ מאי קא ק"ל להרב ז"ל. וראיתי להתוס' בפ' השולח דל"ד ד"ה ב"ד שכתבו וז"ל והא דלא קאמר יכולים למחות בפחות משתות משום דלא מסתבר כו' וכ"ש אם נפרש דמכרן קיים ומחזיר אונאה דא"ש טפי עכ"ל ודבריהם באו סתומים ולכאורה נראה שכוונתם ז"ל למ"ש מוהרי"מט ז"ל האמנם הא ודאי נראה דליתא כמ"ש ולכן נראה שכוונתם ז"ל דאם נפרש דפחות משתות מכרן קיים ומחזיר אונאה א"ש דלא מוקי לה בפחות משתות משום דלישנא דר"ן דקאמר אין יכולים למחות משמע דאין יכולין למחות כלל ואפילו לענין אונאה ואילו בפחות משתות מחזיר אונאה כנ"ל ודוק:

ועל מ"ש לעיל משם ה"ה ז"ל עיין בהר"ב גד"ת שער ג' ח"ג ס"א מה שתמה עליו בזה וכתב הוא ז"ל שמתשובת הרי"ף שהביא הבע"הת מבואר דלוקח לאו דוקא ולא יצאו מן הכלל אלא נכסי יתומים מהטעם שכתב מפני שהם ברשות ב"ד דהיינו להיותם יתומים דמסתמא ב"ד הם אביהם והו"ל כאלו הם בעלי דבר ולא שלוחים משא"כ ב"ח ולפ"ז נכסי לוקח ונכסי לוה שוים הם לענין זה דלא שייך גבייהו טעמא שהם ברשות ב"ד ולפיכך דינם כדין שליח דאפילו בכ"ש חוזר את"ד יעש"ב. ולע"ד יש לתמוה על זה מהא דאמרינן לקמן אמר רבא הא דאמרת שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא בלא אמר נפלוג בשומא דב"ד אבל אמר נפלוג בשומא דב"ד לא וחלוקתן בטלה והיא גירסת הרי"ף והתוס' הרי מבואר דאפילו באחרים או בשותפין שחלקו כמ"ש רבינו בפי"ג מה"מ שאינן יתומים ולא שייך גבייהו טעמא שהם ברשות ב"ד אפ"ה דוקא בטעו שתות מכרן בטל אבל בפחות משתות לא דאל"כ אדנקט רבא מלתי' בחלוקת שתות קנה לישמועינן רבותא בפחות משתות גופיה דקאי בי' וצ"ע:

ולענין הלכה כל הפוסקים ז"ל פסקו כר"ן וכתב מרן הב"י סימן רפ"ט דהיינו משום דהלכה כר"ן בדיני עיי"ש. וראיתי להר"ב כנ"הג ז"ל שם בהגהת ב"י אות ב' שהקשה על דברי מרן הללו שלא נאמר כלל זה אלא כנגד רב ששת לא כנגד כ"ע כמ"ש הרא"ש ז"ל בפ' הזהב ואפילו לדעת התוס' שכתבו בפ' האומנין דהלכה כר"ן בדיני לגבי כ"ע לגבי שמואל אין כלל זה אמור כיון דשמואל נמי הלכתא כותי' בדיני וכתב הרא"ש ז"ל דהיינו משום שהיה מדקדק בהם וכיון שכן מאיזה טעם נפסוק הלכה כר"ן לגבי שמואל כיון דשמואל נמי מדקדק בהם והוא רביה דר"ן יע"ש. והנה הרב ז"ל כתב כן מסברא דנפשיה דלגבי שמואל אין הלכה כר"ן כאלו הוא דבר פשוט ולא כי אלא דעת הרי"ף ז"ל בפרק המפקיד גבי ההיא דהמפקיד פירות אצל חבירו אפילו אין מדודין דהלכה כר"ן אפילו לגבי שמואל כאשר יראה הרואה אלא אי להא קשיא לדעת הרא"ש ז"ל קשיא דבפ' הזהב ובפ' המפקיד כתב דאין הלכה כר"ן אלא כנגד רב ששת לא כנגד רבותיו ר"י ושמואל ואלו בהא דשמעתין כתב בפרק אלמנה נזונת דהלכה כר"ן דהגדילו אין יכולין למחות וכן ראיתי להרב ש"ך סימן ס"ו ס"ק ק"ח שתמה עליו בזה:

ולע"ד אי מהא אפשר ליישב דמה שפסק הרא"ש בהא דשמעתין דהלכה כר"ן לאו משום דהלכה כר"ן בדיני וכמדוקדק מדבריו בפרק א"נ שכתב והלכתא כר"ן בדיני כאשר כתב בשאר מקומות אלא ה"ט משום דס"ל דהא דאמרינן בפרק השולח דל"ה והלכתא כנחמן כו' דקאי אהא דיתומים שבאו לחלוק ולא כפרש"י ז"ל וכ"כ המרדכי והרשב"א ז"ל שם משם ר"ח ז"ל יע"ש ובה' גרושין הוכחתי שכן דעת הרא"ש יע"ש מיהו מה שהקשה הרב

ש"ך מההיא דפרק מציאת האשה ובפרק המדיר הא ודאי צ"ע ועיין בכנה"ג חא"ח בכללי הגמ' דקע"ה ע"א סימן נ"ז ובדף קס"ד ע"ג:

שוב מצאתי להרב גו"ה שכתב בכללי הדלת סימן קמ"ה משם מוהר"ב ז"ל שמ"כ בדרכי התלמוד שחבר רבינו סעדיה גאון וז"ל דהא דאמרינן בריש בתרא ר"נ א"ש גג הסמוך לחומה כו' ור"נ דידיה אמר כו' וכן בפ' הא"מ אמר ר"נ א"ש יתומים שבאו לחלוק כו' והלכתא כר"נ בהא אפילו דבעלמא הלכה כשמואל לגביה מתרי טעמי חדא דרבו הוא ועוד דהלכתא כשמואל בדיני לגבי כ"ע היינו טעמא משום דפי' דר"נ דידיה אמר היינו קבלת עצמו מאחרים לא כמו בעלמא שפירוש דידיה אמר היינו סברת עצמו עכ"ל יע"ש: